

Nr 123.

Av herrar **Larsson** i Luttra och **Andersson** i Brämhult, om begränsning av den statliga tillsynen över och inspektionen av de borgerliga primärkommunernas och landstingens förvaltning.

Den kommunala självstyrelsen har utgjort och måste även för framtiden utgöra en grundval för vårt folkstyre. Inom ramen av statsmakternas stadganden har kommunerna i stort sett självständigt fått svara för sina förvaltningsuppgifters genomförande. Den genomgripande omdaning, som kommunalförvaltningen genomgått under de senaste decennierna, har emellertid medfört en successiv utbyggnad av den statliga tillsynen över kommunerna, såväl för de borgerliga primärkommunerna som för landstingen. Den statliga övervakningsapparaten har fått betydligt vidgade uppgifter, allteftersom en omfattande speciallagstiftning tillskapats. Vid sidan av sin rent inspekterande verksamhet har den statliga tillsynen utövat stort inflytande på det rådgivande planet. Utbyggnaden av den statliga tillsynen har givetvis syftat till medborgarnas allmänna välfärd, men samtidigt har den inneburit inskränkningar i den kommunala självstyrelsen.

Ett av de främsta motiven för beslutet vid 1946 års riksdag om ny indelning av de borgerliga primärkommunerna var att stärka den kommunala självstyrelsen. Sedan den s. k. storkommunreformen nu genomförts, synes behovet av en statlig tillsyn minskat. Det övervägande antalet kommuner har genomfört eller håller på att inom olika specialförvaltningar genomföra en väl utbyggd organisation med specialutbildade tjänstemän, som i fråga om kunskaper och erfarenheter synes väl kunna mäta sig med de statliga inspektörerna. En väl utvecklad byråorganisation finns numera i ett stort antal landskommuner. I åtskilliga andra landskommuner har man förtroendemän, som mer eller mindre helt ägnar sig åt olika specialuppgifter. På skolans område pågår utbyggnaden med distriktsöverlärare, vilka måste förutsättas i hög grad komma att minska folkskoleinspektörernas arbetsbörda. Det måste i detta sammanhang också starkt framhållas värdet av den omfattande informations- och utbildningsverksamhet, som bedrivs av Svenska landskommunernas förbund och för vilken även statsmakterna visat sitt intresse. Genom denna utbildningsverksamhet sörjer kommunerna själva för en god rekrytering av kommunala befattningshavare och förtroendemän.

De ökade ekonomiska och personella resurser, som de borgerliga primärkommunerna numera har, ger alltså en betydligt bättre stadga åt kommunalförvaltningen. Även i fortsättningen behövs säkerligen en viss tillsyn och rådgivning från statens sida, men allt talar för att den bör få mera begränsade uppgifter. Därtill kommer, att genom kommunindelningsreformen antalet borgerliga primärkommuner minskat med cirka två tredjedelar, vilket måste innebära, att arbetsuppgifterna för den statliga rådgivningen och kontrollen avsevärt reduceras. Det synes oss därför nödvändigt, att frågan om den statliga tillsynens dimensionering med det snaraste upptages till prövning.

Vi vill därjämte understryka, att statsbidragsbestämmelserna måste utformas på ett sådant sätt, att kommunerna får större självbestämmanderätt även på de områden, där statsbidragen i praktiken utgör grunden. Vi förväntar därför, att på grundval av det kommittébetänkande rörande de allmänna statsbidragsbestämmelserna, som nyligen avgivits, förslag i denna riktning snarast framlägges av Kungl. Maj:t.

Den kommunala självstyrelsen måste även för framtiden tryggas. Det är därför av största betydelse att man i så stor utsträckning som möjligt ökar de kommunala förtroendemännens möjligheter till självständiga beslut. I förhandenvarande läge öppnar sig, såsom vi ovan framhållit, möjligheter att främja en sådan utveckling. De borgerliga primärkommunerna, liksom också landstingen, bör kunna beredas större självbestämmanderätt i olika avseenden. Genom en allmän översyn av den fortlöpande rådgivningsverksamhet och kontroll över kommunerna, som utövas av statliga organ och myndigheter, bör det klarläggas, i vilken utsträckning den utveckling, som ovan tecknats, möjliggör en beskärning av den statliga tillsynens dimensionering.

Med anledning av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allmän översyn syftande till en begränsning av den statliga tillsynen över och inspektionen av de borgerliga primärkommunernas och landstingens förvaltning.

Stockholm den 23 januari 1953.

Gunnar Larsson
i Luttra.

Torsten Andersson
i Brämhult.
